

Sovětsko-německý pakt

Mnozí historici sovětsko-německý pakt hodnotí jako účinnou a nezbytnou taktiku. Sovětský svaz totiž zůstal od Mnichovské dohody téměř izolován, protože hned po skončení mnichovské konference podepsal Chamberlain s Hitlerem britsko-německou deklaraci o neútočení, aniž to s Francií konzultoval či ji alespoň informoval. Zanedlouho obdobnou dohodu francouzsko-německou podepsal v Paříži Ribbentrop s Georgem Bonnetem.

Polská politika: Zkoumáním situace před začátkem války se dostáváme stále více k velice choulostivému tématu – polské zahraniční politice. V prosinci 1933 objasnil polský ministr zahraničí Józef Beck Edvardu Benešovi směřování polské zahraniční politiky. Řekl, že po „nesnadném období“ polsko-německých vztahů, kdy německé vlády žádaly revizi polsko-německých hranic, se pro Polsko situace ulehčila (!) nástupem – podle Becka k Polsku loajálního (!) – Hitlera, jehož režim je pro Polsko mnohem příznivější (!), neboť byl ochoten uzavřít s Polskem pakt o neútočení.

V prosinci 1933 objasnil polský ministr zahraničí Józef Beck Edvardu Benešovi směřování polské zahraniční politiky. Řekl, že po „nesnadném období“ polsko-německých vztahů, kdy německé vlády žádaly revizi polsko-německých hranic, se pro Polsko situace ulehčila (!) nástupem – podle Becka k Polsku loajálního (!) – Hitlera, jehož režim je pro Polsko mnohem příznivější (!), neboť byl ochoten uzavřít s Polskem pakt o neútočení.

Po podpisu dohody o neútočení se SSSR (1932) podepsalo Polsko – aniž by to konzultovalo se spojenci – 26. ledna 1934 s nacistickým Německem zmíněný pakt Piłsudski-Hitler o neútočení, což však citelně zhoršilo jeho vztahy s Československem a Francií. Československo však nadále do budoucna spoléhalo na neutralitu Polska. Edvard Beneš řekl polskému vyslanci Grzybowskiému, který mu přišel 28. ledna 1934 oznámit podpis německo-polského paktu:

„Pokládám podpis vaší smlouvy s Německem za velkou ránu dnešní evropské politice. Znamená to, že pomůžete Německu, aby o odzbrojení už vůbec nejednalo a přešlo definitivně k volnému zbrojení. Znamená to, že opouštíte frontu Ženevy a dáváte možnost Německu odůvodňovat jeho expanzivní politiku protiženevskou... Tím je celý tzv. francouzský systém evropské bezpečnosti znehodnocen a naše společná východní fronta proti německé útočnosti znemožněna.“

Francouzi v dubnu 1934 předložili návrh paktu, který měl zajistit neměnnost východních hranic Německa. („Východní Locarno“, protože západní hranice Německa byly zajištěny již v roce 1925 smlouvami z Locarna.) Pakt měl zavázat SSSR, Německo, Polsko, Československo a státy Pobaltí k neútočení a poskytnutí

pomoci v případě porušení smlouvy některou ze zmíněných zemí. Proti návrhu se ale postavily Německo, Itálie a Polsko, kterému se navíc k odmítnutí podařilo zanedlouho přemluvit i Lotyšsko a Estonsko.

Ostrý protičeskoslovenský kurz: Na zasedání Společnosti národů 13. září 1934v Ženevě vypovědělo Polsko všechny smlouvy o ochraně národnostních menšin a 28. září jeho ministr zahraničí Beck prohlásil: „Polsko o své vůli prohlašuje, že od nynějška spojuje svůj osud s osudem Německa... Polská vláda se prohlašuje od nynějška za osvobozenou od jakýchkoliv závazků vůči Československu a připomíná svoje přání stanovit společnou hranici s Maďarskem.“
Následně polská vláda zahájila ostrý protičeskoslovenský kurz, s cílem získat celé Těšínsko, rozdělit Slovensko mezi Polsko a Maďarsko (Podkarpatskou Rus dát Maďarsku), a tím vytvořit společnou hranici s Maďarskem, a tudíž zabránit realizaci závazků vyplývajících z československo-sovětských vojenských ujednání.

Polská vláda zahájila ostrý protičeskoslovenský kurz, s cílem získat celé Těšínsko, rozdělit Slovensko mezi Polsko a Maďarsko (Podkarpatskou Rus dát Maďarsku), a tím vytvořit společnou hranici s Maďarskem, a tudíž zabránit realizaci závazků vyplývajících z československo-sovětských vojenských ujednání

Zamýšleným důsledkem těchto polských aktivit bylo též prosadit požadavky pro polskou menšinu v Československu, snížit jeho mezinárodní význam a v neposlední řadě oslabit Malou dohodu, Francií podporované vojensko-politické spolenectví Československa, Jugoslávie a Rumunska.

Bezprostředně po podpisu mnichovského diktátu, 30. září 1938, zaslalo Polsko ultimativní nótu Československu s požadavkem okamžitého předání Těšínska.

Následně vzneslo požadavky na území Oravy, Spiše a Čadce. Prostě se přidalo k silnějšímu. Ministr zahraničí Beck na námitku, že československé veřejné mínění si přeje spolenectví s Polskem, odpověděl: „Hitler dává více.“

Tato dračí setba však přinesla jedovaté plody, když zhruba za půl roku dala i vláda Slovenského štátu přednost německým návrhům před zájmy souseda a za necelý rok se připojila několika desítkami tisíc vojáků k nacistickému útoku na Polsko.)

Koncept 3N: Ve své bakalářské práci [Polsko a Východní pakt z roku 2012](#) Kateřina Hamatová píše: „Vztahy Polské republiky s třemi pro ni nejdůležitějšími evropskými mocnostmi (Francií, Německem a Sovětským svazem) v letech 1925 až 1934, je možné shrnout do konceptu 3N. Koncept 3N by se mohl pro svou stručnost a snadnou zapamatovatelnost stát dobrým vodítkem pro studium polských mezinárodních vztahů v letech 1925 až 1934. Od poloviny dvacátých do poloviny třicátých let lze polský vztah k Francii definovat jako vztah rostoucí nedůvěry, vztah se Sovětským svazem jako

přetrvávající, historicky zakotvenou nenávist a vztahy s Třetí říší jako rodící se naději (v kombinaci s velkou mírou naivity).“ A pokračuje:

Vztahy Polské republiky s třemi pro ni nejdůležitějšími evropskými mocnostmi (Francií, Německem a Sovětským svazem) v letech 1925 až 1934, je možné shrnout do konceptu 3N. Koncept 3N by se mohl pro svou stručnost a snadnou zapamatovatelnost stát dobrým vodítkem pro studium polských mezinárodních vztahů v letech 1925 až 1934.

„Józef Beck byl přesvědčen, že Polská republika konečně provozuje nezávislou politiku a díky svému významu pro projekt Východního paktu si možná chvíli skutečně myslel, že **Polsko se stalo evropskou velmocí**. Tato naivní představa jistě neměla dlouhého trvání, protože meziválečné Polsko se nikdy z vleku velmocí nevymanilo.

Polsko tak místo nezávislého velmocenského postavení zůstalo spíše osamoceno a v této nezáviděníhodné situaci směřovalo k osudným událostem léta 1939. I když se nedá říci, že by odmítnutí Východního paktu bylo jednou z klíčových událostí, které vedly ke vzniku druhé světové války, tento fakt se jistě stal jedním z dílků tragické mozaiky v podobě dalšího dělení Polska.“

Na závěr zmíním komentář polského vyslance Grzybowskiho z roku 1934 po podpisu polsko-německého paktu: „**Pro Polsko znamená získat čas proti Německu a na konflikt s ním se lépe připravit.**“ Argumentoval tedy stejně jako o pět let později Sovětský svaz v případě sovětsko-německého paktu.

To však mnozí soudobí ideologicky předpojatí dezinterpreti historie nechtějí akceptovat, protože kontext té doby posouvá pakt Molotov-Ribbentrop do podstatně odlišného světla.

Jan Schneider

Zdroj: http://ceskapozice.lidovky.cz/tema/pakt-molotov-ribbentrop-od-neuplne-informace-k-dezinformaci.A190918_174027_pozice-tema_lube